

EVOLUȚIA INVESTIȚIILOR ITALIENE ÎN JUDEȚUL BIHOR*

Mariana Florina Bocoï**

Abstract: *Foreign direct investment is undoubtedly a key element in the process of economic growth of the recipient country. The consolidated relationship between Italy and Romania is a long-term and well-developed one. A significant part of this relationship is enrolled in the economic area and it is represented by the Italian companies, with a long tradition in Romania. The area of Western border of Romania, of which Bihor County is part, has a significant place in attracting foreign direct investments. Since the 1990s, Italian companies have established in Bihor, mainly in the field of light industry and automotive industry. Then, the fields of Italian companies diversify: transport, food industry, furniture manufacturing and wood industry, treatment and coating of metals, even the hotel industry and the field of cardboard and paper packaging. The paper is intended to be a presentation of the evolution of Italian foreign investment in terms of their current situation. We tried to take into account the profile of the largest Italian companies established in Bihor. In fact, Bihor County occupies a leading place in attracting Italian foreign investment, especially due to its position in the Romanian-Hungarian border area.*

Keywords: foreign direct investment, Bihor, evolution, border, Italy

Introducere. Concepte. Motivația temei

Investiția directă este considerată o categorie de investiție transfrontalieră, făcută de un rezident într-o economie (investitorul direct), într-o întreprindere (întreprinderea investiție directă) rezidentă într-o altă economie decât cea a investitorului direct, cu scopul stabilirii unei relații strategice pe termen lung, cu un grad semnificativ de influență a investitorului direct în managementul întreprinderii investiție directă. Interesul de durată este dovedit prin deținerea, de către investitorul direct, a cel puțin

* Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Cercetare doctorală și postdoctorală de calitate, inovativă și relevantă pentru piața muncii”: POCU/ 380/ 6/ 13/124146, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

** Doctorand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; e-mail: mariana.f.bocoi@gmail.com.

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca. Series Historica”, LIX, 2020, Supliment, 2, *Lucrările conferinței internaționale online „ROMANIA-ITALIA-EUROPA. Evoluții istorice - Dinamici culturale - Relații internaționale”, 16-18 septembrie 2020*, p. 135-143.

10% din puterea de vot a întreprinderii investiție directă¹. Investițiile străine directe reprezintă, fără îndoială, un element cheie în procesul de creștere economică a țării receptoare.

Există patru tipuri de operațiuni care se califică drept investiții străine directe determinate, în principal, de scopul investiției străine directe: fuziuni și achiziții, greenfield, extinderea capitalului (adăugarea de noi investiții) și restructurarea financiară².

Politicile guvernamentale ale factorilor de decizie precum aplicarea unor măsuri active și de orientare a investițiilor străine directe, dar și acțiuni de modernizare a infrastructurii, creștere a nivelului de pregătire a forței de muncă și îmbunătățirea capacităților tehnologice sunt vitale pentru atragerea de investiții străine³. Bineînțeles că acestea sunt doar câteva elemente de atragere a investițiilor străine, existând, de fapt, un cumul mult mai larg de factori care determină alegerea unei țări de către un investitor străin.

Relația dintre România și Italia este una de lungă durată și foarte dezvoltată, inclusiv în ceea ce privește domeniul economic care cuprinde inclusiv totalitatea investițiilor străine directe italiene. Companiile italiene s-au stabilit în România încă din anii 1990, marcând un trend ascendent de-a lungul anilor. Potrivit celui mai recent Raport al Băncii Naționale a României privind investițiile străine directe în România⁴, Italia se află în topul celor cinci țări de origine în ceea ce privește ponderea soldului investițiilor străine directe în România, ocupând locul al patrulea.

Capitalul străin a fost atras de zona vestică a României datorită unui cumul de factori: proximitatea față de piețele din Europa de Vest (Austria, Italia, Germania, Franța) și față de piețele de producție, existența infrastructurii rutiere și feroviare din statele învecinate care înlesnește accesul spre piețele amintite, nivelul salariilor mai scăzut decât în statele învecinate, calificarea forței de muncă și măsurile autorităților locale și actorilor privați în ceea ce privește investițiile în infrastructură necesară mediului de afaceri⁵.

¹ OECD, *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, fourth edition, Paris, OECD Publishing, 2008, p. 17.

² OECD, *op. cit.*, p. 86-87.

³ Mihail Vincențiu Ivan, *Viorela Iacovoiu, Rolul investițiilor străine directe în contextul obligativității îndeplinirii criteriilor de convergență*, „Studii Financiare”, Centre of Financial and Monetary Research „Victor Slăvescu”, vol. 12 (4), 2008, p. 89.

⁴ Banca Națională a României, *Investițiile străine directe în România în anul 2018, 2019*, p. 13.

⁵ Claudiu Adrian Pop, Ioan Horga, Mariana Bocoï, *The evolution of foreign capital in Western Romania (1991-2017). Case study – Bihor County*, „Analele Universității din Oradea”, Seria „Relații Internaționale și Studii Europene”, tom IX, Edit. Universității din Oradea, 2017, p. 149.

Frontiera vestică a României a găzduit un aport semnificativ de capital italian, iar în lucrarea de față vom aborda evoluția investițiilor străine directe italiene în județul Bihor, județ aflat la frontiera vestică alături de alte trei județe. Lucrarea se dorește a fi o prezentare a investițiilor străine italiene prin prisma situației lor de astăzi, având în vedere profilul celor mai mari companii italiene stabilite în Bihor.

Problematika investițiilor străine directe la frontieră se află în aria noastră de interes, efectuând în momentul de față o cercetare în acest domeniu în cadrul studiilor de doctorat, iar județul Bihor, județ frontalier alături de alte trei județe, a cunoscut în ultimii ani o dezvoltare rapidă datorită investițiilor străine și nu numai; prin urmare, am considerat oportună și de bun augur o lucrare care să vizeze investițiile străine directe italiene în județul Bihor, cu atât mai mult cu cât ne dorim să punem în lumină parte din scopul conferinței - relația România-Italia.

Județul Bihor se află printre primele județe din România în ceea ce privește numărul de companii cu capital italian atrase, alături de Timiș și Arad. Acest fapt poate fi explicat de poziționarea acestor județe la frontiera româno-maghiară.

Metodologie

Pentru a analiza situația investițiilor străine italiene în județul Bihor, inclusiv prin comparație cu celelalte județe, am considerat că este necesară o combinare a cercetării cantitative și calitative. Am folosit date puse la dispoziție de Ministerul Finanțelor Publice, Banca Națională a României, site-ul listafirme.ro și site-ul topfirme.ro și am realizat o selecție a companiilor care au avut la finalul anului 2019 o cifră de afaceri de minim 500,000 €, în fiecare județ, pe baza căreia am întreprins analiza. Astfel, a fost posibilă realizarea unei analize comparative.

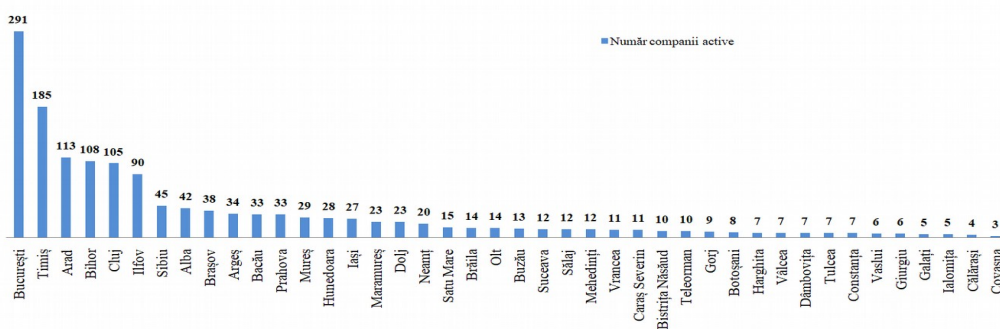
Pentru analizarea individuală a celor mai importante companii cu capital italian din Bihor, am efectuat o selecție a companiilor cu cifra de afaceri de cel puțin 1,000,000 € la finalul anului 2019. În această etapă, am utilizat și paginile web ale companiilor, diferite articole din presa online, dar și Hotărârea de Guvern nr. 1260/2011 privind sectoarele de activitate stabilite conform Legii nr. 62/2011.

Privire de ansamblu. România și Bihor

În prezent, în România există 1482 companii cu capital străin italian active, din care 291 în București. Clasamentul este deschis de județul Timiș, cu 185 companii,

județul Arad, cu 113 companii, județul Bihor, cu 108, și este continuat de județul Cluj (105) și județul Ilfov (90). Această analiză a luat în considerare companiile cu o cifră de afaceri la finalul anului 2019 de minim 500,000 € (Fig. 1).

Fig. 1 Numărul companiilor cu capital italian cu cifra de afaceri de minim 500,000 € la finalul anului 2019 pe județe

Investițiile străine italiene s-au remarcat în județul Bihor încă din anii 1991, fiind înființate o serie de companii. Domeniile de activitate ale acestora în primii ani sunt variate, dar nu foarte complexe. Preponderent întâlnim activități precum comerț cu bunuri de consum alimentare și nealimentare, comerț cu alte produse (inclusiv aparate electrice), comerț cu animale vii și ferme; comerț autoturisme și intermediari comerț cu mașini și echipamente industriale, comerț prin corespondență, fabricare încălțăminte și îmbrăcăminte, închiriere, cumpărare și vânzare imobiliare. De asemenea, apar și societăți, mai puține, cu activități în industria mobilei, prelucrarea lemnului, industria alimentară (fabricarea produselor de morărit), restaurante, agricultură (cultivare cereale) și fabricare construcții metalice. Menționăm că, pentru identificarea domeniilor de activitate ale primelor companii italiene înființate, au fost incluse toate companiile, indiferent de cifra de afaceri.

În această perioadă face excepție compania Comau, înființată în 1992, cu o cifră de afaceri la finalul anului 2019 de peste 48 milioane Euro și peste 400 de angajați, aceste cifre plasând compania, în prezent, pe locul doi în rândul companiilor italiene la nivel de județ. Comau este specializată în fabricarea roboților industriali, cu precădere pentru industria auto. Producția de roboți industriali a Comau România SRL a oferit companiei românești GMAB

Consulting șansa unui proiect comun, Oradea revenind la statutul de dinainte de 1989, de centru al industriei de mașini-unelte, însă la un alt nivel⁶.

Investițiile străine directe italiene în județul Bihor

Județul Bihor este al treilea județ din România în ceea ce privește numărul investițiilor străine italiene cu minim 500,000 € la finalul anului 2019, cu 109 companii, din care 108 active (dacă nu luăm în considerare capitala București). Este necesar de menționat faptul că, la o analiză mai atentă a fiecărei companii în parte, am eliminat un număr de 8 companii deoarece au o participare italiană la capital de sub 10%. Precizăm însă, că există situația în care ar fi intrat în selecție și companiile rezidente cu o participare italiană de sub 10% dacă această participare ar fi venit din partea unei companii nerezidente aflată în grupul investitorului direct în compania rezidentă – cazul companiilor surori. Nu deținem aceste tipuri de informații, prin urmare am făcut selecția companiilor cu participare italiană la capital de cel puțin 10%.

Primele cinci cele mai mari companii cu capital italian din Bihor au cifra de afaceri între 10 milioane Euro și 92 milioane Euro. Clasamentul este deschis de compania italiană Transmec, înființată în anul 2007 și amplasată în localitatea Borș. Compania activează în domeniul transporturilor și are peste 450 de angajați și o cifră de afaceri de peste 91 milioane Euro. Transmec a înregistrat o evoluție spectaculoasă din 2007 până în prezent, cifra sa de afaceri crescând substanțial de la an la an. Compania Comau, menționată deja în rubrica precedentă, continuă clasamentul cu o cifră de afaceri de peste 48 milioane Euro și un număr de peste 440 angajați. Pe locul trei regăsim compania italiană Faist Metalworking, înființată în anul 2008 și amplasată în localitatea Borș, specializată în producerea pieselor metalice grele. Înființată în anul 1994, în localitatea Bicaci, compania Vlasar Agro vizează domeniul industriei alimentare prin fabricarea de produse de morărit. Are peste 60 de angajați și o cifră de afaceri de peste 18 milioane Euro. Al cincilea loc este ocupat de firma italiană de transporturi Gruber Logistics din Oradea, înființată în anul 2013, dar care are în prezent peste 150 de angajați și peste 11 milioane Euro.

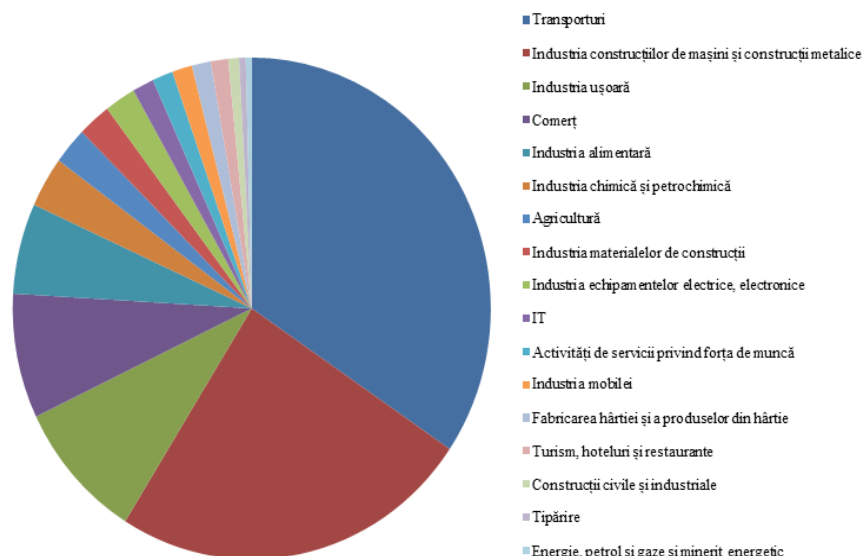
Merită menționat faptul că dintre cele 100 de companii cu capital italian incluse în selecția noastră, un număr de 60 au peste 1 milion Euro. Acestea cuprind domenii variate: industria hotelieră; comerțul cu alimente, cosmetice, mașini agricole, mașini pentru industria textilă, utilaje și materiale pentru industria de încălțăminte, intermediari comerț; construcții clădiri și fabricare produse pentru construcții; contractare personal; fabricare ambalaje din hârtie și carton; fabricare echipamente de

⁶ Claudiu Adrian Pop, Ioan Horga, Mariana Bocoii, *op. cit.*, p. 152.

comunicații; fabricare hârtie tehnică; industria textilă (inclusiv fabricare îmbrăcăminte și încălțăminte); fabricare mobilă, uși și ferestre; industria materialelor plastice, fabricare produse industriale, industria auto, fabricare produse de tăiat, industria alimentară, restaurante, mecanică generală, prelucrarea datelor și administrarea paginilor web, producția energiei electrice, software și hardware, transporturi, tratare și acoperire metale, servicii pregătitoare pentru tipărire.

Dacă analizăm companiile selectate, putem observa că, în prezent, sectoarele cu cele mai mari valori ale cifrelor de afaceri sunt reprezentate de transporturi, industria construcțiilor de mașini și construcții metalice și construcții metalice și industria ușoară (Fig. 2).

Fig. 2 Sectoarele de activitate/denumirea activităților aferente companiilor cu capital străin italian cu cifra de afaceri de minim 1 milion € la finalul anului 2019

În domeniul transporturilor, se remarcă companiile italiene Transmec și Gruber Logistics, amintite deja, companii care deschid clasamentul în ceea ce privește valoarea afacerilor. De asemenea, amintim companiile Samogin Trans, Autotransport Golo Piergiorgio, Girelli Logistics Romania, Fercam, Domix Trans, Vel Cargo, Brugioni Romtir și Ferest. Acestea au fost înființate până în anul 2007 inclusiv, doar două companii apărând în 2011, respectiv 2013.

Al doilea domeniu în care investițiile italiene au un mare succes este cel al industriei construcțiilor metalice și a produselor din metal unde companiile Comau și Faist Metalworking, amintite în clasamentul celor mai mari cinci companii, dețin întâietatea. Întâlnim societatea Vitrerom axată pe vopsirea industrială și societatea BGIS, aflată tot în aria tratărilor și acoperirilor de metale. Rocomes, GVG Aluminium Technologies, Sipema și Bogoni Mecanica sunt alte companii importante din domeniul construcțiilor metalice, iar Cavalli Wood Interiors este specializată în producția de piese și accesorii pentru autovehicule. Asemenea companiilor din domeniul transporturilor, aceste societăți au apărut de-a lungul anilor 1992-2009, Comau fiind atât cea mai veche, cât și cea mai mare companie.

Companiile din industria ușoară se află printre cele mai de mult apărute, având deja o tradiție în județul Bihor. Cu toate acestea, în ultima vreme, succesul acestora nu mai este atât de răsunător, câteva dintre societăți intrând în faliment sau insolvență în 2018-2019. Fabricile de încălțăminte Finproject Romania și Luna Shoes, ambele localizate în orașul Valea lui Mihai, sunt reprezentative pentru acest domeniu, având fiecare o cifră de afaceri de 9 milioane euro, respectiv 8 milioane euro. Damore Prod, Serilla Four, New Orion, Ilsole, Like Quality Shoes sunt alte fabrici de încălțăminte, iar companiile Sogema, Alpes International Romania, Silkest și Gi Carol se ocupă de fabricarea îmbrăcăminte și de sectorul textil. Fabricile Sarmac, Melania New, Incaltaminte Lago și New Textil Project au intrat recent în faliment sau insolvență, sute de angajați rămânând fără locuri de muncă.

În aria comerțului se regăsesc o serie de societăți care comercializează produse variate: bunuri de consum alimentare și nealimentare, mașini agricole și de grădinarit, cosmetice și parfumuri, utilaje și materiale pentru industria de încălțăminte, marochinărie și industria textilă. Cea mai mare companie din acest sector este reprezentată de Arfungo Comimpex, înființată în anul 1994, care colectează și procesează în prezent 700-800 tone de ciuperci și aproximativ 1000 de kilograme de fructe de pădure, urmând a fi vândute companiilor europene din industria alimentară. Societatea are o cifră de afaceri de peste 9 milioane Euro și este urmată de Agrisorg și Aba Ro, cu peste 6 milioane Euro, respectiv 5 milioane Euro. Despa Romania, înființată în 1998, se ocupă de comerțul cu utilaje și materiale pentru industria de încălțăminte și marochinărie, un domeniu de activitate oportun într-un județ în care industria ușoară a fost una înfloritoare. De asemenea, menționăm societățile Rom. Pa. Exim, Lidotecnik și Eletasi.

Înființată în anul 1994, societatea Vlasar Agro a avut un parcurs înfloritor în fabricarea produselor de morărit, ajungând la o cifră de afaceri de peste 18 milioane Euro. Tot în industria alimentară, întâlnim Delitaly International Food, înființată în anul 2015, care fabrică produse din carne. Industria chimică și petrochimică este

reprezentată în Bihor de fabricarea produselor din material plastic. Menționăm, în acest sens, companiile Eurociere (înființată în anul 2004), Drakuplast (înființată în anul 2013) și Lusiplast (înființată în anul 2005).

În domeniul agriculturii se remarcă Agriro, înființată în anul 2002, cu o cifră de afaceri de peste 9 milioane Euro și peste 100 de angajați. Societatea Euro Caramida, înființată în anul 2004, este reprezentativă pentru sectorul industriei materialelor de construcții, având o cifră de afaceri de peste 8 milioane Euro. Societatea Microrom, înființată în anul 2005, având o cifră de afaceri de peste 8 milioane Euro, se ocupă de fabricarea echipamentelor de comunicații (industria echipamentelor electrice, electronice). În ceea ce privește sectorul Tehnologiei Informației (IT), întâlnim două societăți: Integra Document Management (apărută în 2010) și Zucchetti (apărută în 2004). Un domeniu aparte este reprezentat de cel al serviciilor privind forța de muncă (contractare de personal). Strada Mea, Stradadoua și Euromar Spedition au apărut în anii 2013 și 2016. Compania Strada Mea are peste 120 de angajați și o cifră de afaceri de aproape 3 milioane Euro.

Societățile Zaor Studio Furniture (înființată în 2012), Lesital (1998) și Sistema Italia Impex (1995) sunt, în prezent, reprezentative pentru industria mobilei. Compania Romanbag Production, apărută în 1994, este specializată în fabricarea ambalajelor din hârtie și carton și are, în prezent, aproximativ 190 de angajați și o cifră de afaceri de aproape 5 milioane Euro. Sectorul de hoteluri și restaurante este reprezentat de societățile Aba Turism (2007) și Sernov (2005). Societățile Reverse Logistic și Trentino Alpi activează în domeniul construcțiilor de clădiri. Domeniul tipăririi, mai precis a realizării paletarelor de culori pentru diferite sectoare economice face ca societatea Color Type să se remarce ușor. Aceasta a fost înființată în anul 2005 și are o cifră de afaceri de peste 1,5 milioane Euro. Nu în cele din urmă, se remarcă și societatea Idroradea, apărută în 2013, este specializată în producția energiei electrice.

Concluzii

Relația dintre România și Italia este una de lungă durată și foarte dezvoltată, inclusiv în ceea ce privește domeniul economic care cuprinde inclusiv totalitatea investițiilor străine directe italiene. Companiile italiene s-au stabilit în România încă din anii 1990, marcând un trend ascendent de-a lungul anilor.

Italia se află pe locul al patrulea ca țară de origine în ceea ce privește ponderea soldului investițiilor străine directe în România, existând 1482 companii active cu capital străin italian care au cifra de afaceri de minim 500 mii Euro la finalul anului 2019.

Frontiera vestică a României a găzduit un aport semnificativ de capital italian, astfel că trei din cele patru județe aflate la frontieră sunt pe primele locuri din țară în ceea ce privește numărul companiilor cu capital italian atrase (cu cifra de afaceri de minim 500,000 Euro la finalul anului 2019). În 1991 au apărut în Bihor primele companii cu participare italiană la capital, având domenii de activitate diverse, dar nu foarte complexe. Majoritatea companiilor apărute în primii ani au activat sau activează în domeniul comerțului, industria ușoară și în domeniul închirierilor și vânzărilor de imobiliare. De asemenea, regăsim, mai puțin, companii în industria mobilei și prelucrarea lemnului, industria alimentară și agricultură, restaurante și fabricarea construcțiilor metalice. Din această perioadă face excepție compania Comau, specializată îndeosebi în fabricarea roboților industriali, în prezent, pe locul doi în rândul companiilor italiene la nivel de județ.

Luând în considerare investițiile străine italiene cu minim 500,000 € la finalul anului 2019, județul Bihor este al treilea județ din România în ceea ce privește numărul companiilor cu participare italiană la capital, cu 100 companii active. Dintre acestea, un număr de 60 au cifra de afaceri de peste 1 milion Euro.

Primele cinci cele mai mari companii cu capital italian din Bihor au cifra de afaceri între 10 milioane Euro și 92 milioane Euro: Transmec, Comau, Faist Metalworking, Vlasar Agro și Gruber Logistics, iar sectoarele economice cu cele mai mari valori ale cifrelor de afaceri sunt reprezentate de transporturi, industria construcțiilor de mașini și construcții metalice și industria ușoară.

